

ikke ganske faa, som hidtil have vist ringe Lyft til at sælge deres Fæstesteder eller endog bestemt have udtalt sig derimod og bestemt erklæret, at de ikke vilde sælge. Svormegret man nu end kan beklage, at disse Mænd, om hvem det iøvrigt skal bemærkes, at mange af dem anvende Fæsteinstitutionen paa en for deres Fæstere meget heldbringende Maade, ikke have fundet sig opfordrede til at staae ind paa samme Vej som Fleertallet af deres Standsfæller, saa troer jeg dog ikke, man skal lægge for stor Betydning deri; thi deels viser den daglige Erfaring, at flere og flere af dem bestemme sig til at sælge, deels kan man tage det for afgjort, at de til en senere Tid ville gjøre det, som de ikke nu ville gjøre, eller idetmindste, at deres Efterkommere ville gjøre det under Tryk af Opinionen og det Exempel, der trindt om bliver givet. Jeg troer saaledes, at man kan ansee det for temmelig givet, at den tilbageværende Deel af Fæstegodsset succesfuld og i en ikke fjern Fremtid vil gaae over til Selveiendom; men da er efter min Mening Manglen paa tilstrækkelig Hjemmel til en saadan eller en lignende Evangs-Foranstaltning som den, der er foreslaaet i det foreliggende Lovudkast, ogsaa dermed givet, thi det almene Vel kan, som allerede tidligere bemærket, umuligen kræve, at stige extraordinære Midler bringes i Anvendelse, kun for at fremstynde, muligvis kun med nogle faa Aar; det Tidspunkt, der af sig selv snart maa indtræde.

Hermed skal det imidlertid nu ingenlunde være udtalt, at Regjeringen ikke ogsaa for sit Vedkommende skulde kunne finde det ikke alene tilstedeligt, men endogsaa saare ønskeligt, om der i disse Forhold kunde anordnes en lovmaessig Evang, saafremt der, jævnfides med, at de saa stærkt fremtrædende Duffer om alt Fæstegodssets snarlige Oavgang til Selveiendom fyldestgøres, tillige kan opnaaes andre dermed i Forbindelse staaende virkelig almeenlystige Formaal, og hertil forekommer mig det nuværende Tidspunkt og den foreliggende Leilighed netop at være gunstig. Allerede den Kjendsgjerning, at den nævnte ikke fjerne Udsigt til Fæstegodssets Oavgang til Selveiendom ad naturlig Vej ikke tilfredsstiller, og at

der tværtimod hos en stor Deel af Bøndestanden og det ikke alene hos Fæstere, men ogsaa hos Selveiendomsbesiddere, næres et levende Duffe om at see den hele Fæsteindretning hævet, og Fæstestederne overdragne til Selveiendom, er langtfra at være uden Betydning for Regjeringen, der tilfulde anerkjender, at denne Stemning ikke er uden stor og skadelig Indflydelse paa vor hele politiske Udvikling, idet den nærer Misstemning imellem Borgere, som ellers naturligen ere anvisne til at staae sammen i Enighed og Endrægtighed. Men hertil kommer endnu en anden Betragtning, der for Regjeringen har en overordentlig stor og betydelig Vægt, nemlig den, at det ikke kan nægtes, at de Bønder, som endnu her i Landet hvile paa en stor Deel af Jorden, Bønder, som navnlig havde deres Berettigelse og Begrundelse i Fæstevangen og i Hensynet til, at denne ikke til Skade for Bøndestanden skulde blive søgt omgaaet af Jordbrodden, og som derfor muligvis have gjort den tilsigtede Nytte, ikke mere passe, hverken til Agerbrugets nuværende Standpunkt eller til Folkets hele Udvikling eller til den Frihedstilstand, som enten allerede er fremkaldt ved vor Grundlov, eller som maa blive en ligesom Følge af den, og man bør derfor utvivlsomt søge, saasnart der byder sig en gunstig Leilighed dertil, at faae disse Bønder løste, naar det kan skee uden altfor pludselige og voldsomme Overage. Ved Bestemmelserne i §§ 1 og 2 i Loven af 19de Februar 1861 er der gjort et Skridt fremad imod Jordens Frigjørelse; men det er først ved at aabne Afgang til en fuldstændig Løsning af de paa samme hvilende Bønder, at man, uden i Virkeligheden at udsætte den til Jordbruget hørende Deel af Befolkningens Erhverv eller en hensigtsmaessig Fordeling af Lændeendommene for Fare, kan paastaae, at Evangsforanstaltninger til Selveiendoms Fremme vilde komme til at tilfredsstille en i Almindeligheds Tjeneste stillet Fordring, og at den i samme indeholdte Expropriation saaledes kan retfærdiggjøres. Efter Regjeringens Formening bør man derfor søge at gjøre yderligere Skridt imod det ved de nævnte Bestemmelser i Loven af 19de Februar 1861 antydede